

Дієприкметниковий зворот. Розділові знаки
в реченнях з дієприкметниковими
зворотами

Розділові знаки в реченнях із дієприкметниковими зворотами

На **оболоні**, **залитій**
водою, поважно
походжали лелеки
(П. Мовчан).

На **залитій водою**
оболоні поважно
походжали лелеки (За
П. Мовчаном).

Як ви вважаєте, від чого залежить відокремлення
дієприкметникових зворотів у реченні?

Назвіть дієприкметниковий зворот.

Знайдіть означуване слово, якого стосується зворот.

З'ясуйте місце дієприкметникового звороту відповідно до
означуваного слова.

Розділові знаки в реченнях із дієприкметниковими зворотами

Дієприкметниковий зворот, що стоїть **після означуваного слова** (іменника), **ВИДІЛЯЮТЬ** на письмі комою (*якщо зворот стоїть у кінці речення*) і комами (*якщо в середині речення*).

Дієприкметниковий зворот, що стоїть **перед означуваним словом** (іменником), комою на письмі **НЕ ВИДІЛЯЮТЬ**.

Творче завдання

Із дієприкметниками

намальований, розірваний, почищений, побілілий

утворіть дієприкметникові звороти, доберіть до них означувані слова й складіть речення.

Дослідження-характеристика

Запишіть речення, виділіть одиничні дієприкметники й дієприкметникові звороти. Визначте синтаксичну роль іменників, яких вони стосуються.

1. Обдивився довкола... і помітив за хлівом солом'яний погрібничок, теж зарослий густим бур'яном.
2. Далі йшли прилавки, заставлені мисочками з житом, кукурудзою, просом.
3. Він побачив на лаві рівно складену чисту свою одягу.
4. Одна її брова, поторкана золотом од ранкового сонця, напружено піднялася вгору й дрібно-дрібно тремтіла.
5. На стільці коло ліжка лежала скибка хліба, намазана смальцем і притрушена зверху сірою сіллю, та двоє червонобоких яблук. (За Г. Тютюнником)

Трансформуйте речення, змінивши місце дієприкметникового звороту відповідно до означуваного слова. Як зміняться інтонація та розділові знаки?

Коментований диктант

Перепишіть речення, уставляючи пропущені літери й розставляючи розділові знаки. Підкресліть дієприкметникові звороти.

- І пахне раннім сонцем і м..дком з..мля ле..ким с..рпанком оповита. (Д.Луценко.)
- На заході ро..падаються останні в..шневі згустки залишені сонцем. (М.Стельмах.)
- Навіки полюбив я білі хати завихорені цвітом в..шняки і матіол в..чірні аромати (Д.Луценко.)
- Хліб ч..рствий порізаний по скибі все ж соло..кий з доброї руки. (А.Малишко.).
- Спасибі Вам мамо за всю доброту і пісню залишену в спадок. (Д.Луценко.)

Самостійна робота

Спишіть, розставте розділові знаки.

- Наука то криниця викопана голкою.
- Убиті в голову знання то полова.
- Дружно спаяний нарід дуже схожий на граніт.
- Роботу відкладену на завтра прокленуть нащадки.
- Не смачний хліб чужим ножем крайний.
- Здобутий працею камінь м'якший від дарованого бублика.
- Позиченими в сусіда зубами кістки не розгризеш.
- Сорочку викроєну за чужими порадами носитимеш уночі.
- Зло завдане чужому теляті окошиться на твоїй корові.
- У коня купленого за ціною огірків доля огіркова (Народна творчість).

ПРОДОВЖЕННЯ

Самостійна робота

Перевірте.

- Наука – то криниця, викопана голкою.
  - Убиті в голову знання – то полова.
  - Дружно спаяний нарід дуже схожий на граніт.
  - Роботу, відкладену на завтра, прокленуть нащадки.
  - Не смачний хліб, чужим ножом краяний.
  - Здобутий працею камінь м'якший від дарованого бублика.
  - Позиченими в сусіда зубами кістки не розгризеш.
  - Сорочку, викроєну за чужими порадами, носитимеш уночі.
  - Зло, завдане чужому теляті, окошиться на твоїй корові.
  - У коня, купленого за ціною огірків, доля огіркова.
- (Народна творчість)

Творче конструювання

Із кожної пари речень утворіть одне, ускладнене дієприкметниковим зворотом. Утворені речення запишіть, ставлячи розділові знаки.

1. Вогонь в'ється, тріщить, гоготить. Він вітром розмаяний.
2. Безмежний степ спав міцно. Степ укритий снігом.
3. Небо вже сивіє, мов попеліє. Воно збіліле від спеки.
4. Денис скочив у воду й потяг човен за ланцюг. Денис був узутий у гумові чоботи.

Творче конструювання

Складні речення переробіть на прості, ускладнені дієприкметниковим зворотом.

1. Повертаюся до рідної хати стежиною, що заросла споришем.
2. На полі, яке засіяне добірним зерном пшениці, буйно колоситься пшениця.
3. Дерева, які ми посадили минулої осені, укрилися білим цвітом.
4. Село, яке спустошили татари, дихало пусткою й журбою.
5. Стенд, який оформили учні, повісили на видному місці.

Дослідження-трансформація

Перебудуйте речення так, щоб дієприкметникові звороти стояли перед означуваними іменниками. Поясніть пунктограму.

- Дівчинку радувала яблунева пелюстка, занесена весняним вітром у вікно (О. Гончар).
  - Іванко стояв на цій луці, укритій густою травою (М. Коцюбинський).
  - По голому сірому виступу скелі ліпилися татарські халупки, складені з дикого каміння (М. Коцюбинський).
  - Гості, запрошені на обід, одягали на себе трояндові вінки (С. Приходько).
  - Степ, залитий сонцем, принишк, затаїв подих (О. Гончар).
-
- Визначте синтаксичну роль дієприкметникових зворотів.
  - У дієприкметниках виділіть суфікси.

Пунктуаційний практикум

Вставте пропущені букви, виділіть комами дієприкметникові звороти. З'ясуйте їх синтаксичну роль.

- Іде в .. сна запашна квітами-перлами закосичена.
- Із золота зіткане сяйво л..єт..ся в нім купаєт..ся
листя смієт..ся.
- Ми споч..вали серед буйних трав цяц..кованих м..
р..жаних квітками.
- Над дорі..жкамигнулось рясне од цвіту гіл..я
троянд.
- Шепче щось віт..р між віт квіткам росою вмитим.
- Стоять горя біля гори в німій вел..чі одягнені в
см..рекові ліси.

ПРОДОВЖЕННЯ

Пунктуаційний практикум

Вставте пропущені букви, виділіть комами дієприкметникові звороти. З'ясуйте їх синтаксичну роль.

- Непорушно стоять д..рева загорнені в сутінь рясно вкриті краплистою росою.
- Сонце грало в зел..ному од трави і син..ому од цвіту фацецій обважнілому саду.
- Далеко видно темно-зелену долину огорнену горами і гори покриті лісом і луки порізані син..ою річкою.

Гра «Зашифруй»

Зашифруйте подані речення, указавши особливості відокремлення дієприкметникових зворотів (розділові знаки пропущено).

- 1 – дієприкметниковий зворот відокремлюється комами;
- 2 – дієприкметниковий зворот не відокремлюється;
- 3 – одиничний дієприкметник;
- 4 – дієприкметник є присудком.

А Сади омиті музикою згадок ковтають пил міжселищних доріг (*Л. Костенко*).

Б Коли я читаю або чую слово «Вітчизна» в душі моїй звучить стишений голос матері що читає мені... Тараса Шевченка.

В На березі валялися верби з корінням викинуті повинню (*М. Коцюбинський*).

Гра «Зашифруй»

- 1 – дієприкметниковий зворот відокремлюється комами;
- 2 – дієприкметниковий зворот не відокремлюється;
- 3 – одиничний дієприкметник;
- 4 – дієприкметник є присудком.

Г У подарованих речах прихована особлива сила (Л.Полтава).

Г Не приховувала свого здивування розчервоніла від хвилювання Мелашка (Л. Полтава).

Д Моя душа сповнена гіркими спогадами (П. Перебийніс)

Е Ознакою охайності, працьовитості кожної господині є прибрана хата й чистий рушник напохваті (Л. Орел).

Є Максим сідає на стіл завалений букетами щасливо усміхається. Який успіх! (С. Плачинда).

Ж Із хмар встає дощем обмитий день і протирає очі (Б. Лепкий).

ПЕРЕВІР.1,3,1,4,2,4,3,1,2.

Пригадайте!

1. Що називається дієприкметниковим зворотом?

2. Розкажіть про розділові знаки при дієприкметниковому звороті та одиничному дієприкметнику.

3. Як відрізнити одиничні дієприкметники від дієприкметникових зворотів?

4. Яку синтаксичну роль виконує дієприкметниковий зворот у реченні?